

Sygn. akt IV CSK 32/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 września 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marcin Krajewski

SSN Joanna Misztal-Konecka

w sprawie z powództwa A. S.
przeciwko (...) Towarzystwu Ubezpieczeń E. Spółce Akcyjnej w S.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 24 września 2020 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Okręgowego w R.
z dnia 5 lipca 2018 r., sygn. akt IV Ca (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w R. do ponownego rozpoznania, pozostawiając
temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód A. S. wniósł o zasądzenie od (...) Towarzystwa Ubezpieczeń E. S.A. w S. (dalej także: E.) kwoty 72 900 zł z bliżej określonymi odsetkami. Żądanie to

powód wywodził z faktu istnienia po stronie pozwanej obowiązku zapłaty pełnego odszkodowania w związku z kradzieżą należącego do powoda pojazdu, objętego ochroną ubezpieczeniową pozwanej udzielaną na podstawie zawartej przez strony umowy ubezpieczenia autocasco (AC). Sąd Rejonowy w R. uwzględnił powództwo w całości, a Sąd Okręgowy w R. oddalił apelację pozwanej, która zaskarżyła wyrok co do kwoty 62 500 zł. W jednym z zarzutów apelacji pozwana wskazała na uchylenie się ubezpieczyciela od skutków prawnych złożonego pod wpływem błędu oświadczenia woli zawartego w umowie ubezpieczenia.

Podzielając ustalenia faktyczne Sądu I instancji, Sąd Okręgowy przyjął, że powód, jako właściciel bliżej oznaczonego samochodu osobowego, 1 marca 2011 r. zawarł z E. umowę ubezpieczenia OC i AC. Zgodnie z ogólnymi warunkami ubezpieczenia AC sumą ubezpieczenia brutto była deklarowana przez ubezpieczającego kwota, która powinna odpowiadać wartości rynkowej pojazdu. Za opłatą dodatkowej składki zakres odpowiedzialności ubezpieczyciela mógł zostać rozszerzony w ten sposób, że za wartość rynkową pojazdu w całym okresie ubezpieczenia była uznawana suma ubezpieczenia określona w umowie, o ile została ona ustalona w zgodzie z ogólnymi warunkami umowy ubezpieczenia (OWU).

Sąd Okręgowy ustalił, że w umowie ubezpieczenia przedmiotowego pojazdu sumę ubezpieczenia określono na 200 000 zł, z zastrzeżeniem, że będzie ona stała przez cały okres ubezpieczenia. Działający w imieniu ubezpieczyciela agent zweryfikował zadeklarowaną przez ubezpieczającego wartość pojazdu za pomocą stosownego systemu informatycznego, zgodnie z procedurą określoną w OWU. Oględziny samochodu nie ujawniły żadnych wad.

Z dalszych ustaleń Sądu II instancji wynika, że 12 czerwca 2011 r. pojazd został skradziony. W związku z tym powód wystąpił do E. z żądaniem zapłaty odszkodowania w kwocie 200 000 zł. W toku likwidacji szkody pozwana stwierdziła, że rzeczywista wartość samochodu była istotnie mniejsza, niż zostało to wskazane w umowie ubezpieczenia, gdyż pojazd został w 2007 r. odnaleziony na dnie jeziora w Szwajcarii, skąd następnie sprowadził go do Polski syn powoda – P. S., który w 2011 r. sprzedał samochód powodowi za kwotę 50 000 złotych. Pozwana ponownie

dokonała wyceny pojazdu na dzień zawarcia umowy i wypłaciła powodowi odszkodowanie w kwocie 127 100 zł, czyli w wysokości uwzględniającej przyjętą przez siebie wartość pojazdu, niższą od wartości określonej w umowie ubezpieczenia. O zasądzenie kwoty odpowiadającej różnicy między ww. sumami powód wystąpił na drogę postępowania sądowego w niniejszej sprawie.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że niezasadna była apelacja pozwanej od wyroku Sądu I instancji, uwzględniającego powództwo. Przez umowę ubezpieczenia ubezpieczyciel zobowiązał się do zapłaty określonego odszkodowania za szkodę powstałą wskutek przewidzianego w umowie wypadku ubezpieczeniowego (art. 805 § 1 i 2 k.c.). Dla ustalenia wysokości odszkodowania decydujące znaczenie miały więc, zdaniem Sądu, postanowienia umowy ubezpieczenia, które w sposób autonomiczny kształtowały zasady naprawienia szkody poniesionej przez powoda jako ubezpieczonego, z uwzględnieniem zawartej w umowie klauzuli stałej sumy ubezpieczenia. Sąd II instancji podkreślił, że wycena pojazdu na etapie zawarcia umowy ubezpieczenia została dokonana zgodnie z OWU, a ewentualne zaniechania, zaistniałe wówczas w kwestii zbadania wartości samochodu, obciążają E. jako podmiot profesjonalnie zajmujący się działalnością odszkodowawczą.

Pozwana wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego, w ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania zarzucając uchybienie art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez brak odniesienia się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do zarzutu apelacyjnego dotyczącego naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 84 § 1 k.c. Zdaniem skarżącej doszło również do naruszenia przez Sąd Okręgowy prawa materialnego w postaci art. 84 § 1 k.c. przez jego niezastosowanie, a w konsekwencji przyjęcie, że pozwaną łączyła z powodem umowa ubezpieczenia zawierająca klauzulę stałej sumy ubezpieczenia, podczas gdy pozwana skierowanym do powoda pismem z 2 listopada 2011 r. uchyliła się od skutków prawnych zawartej umowy ubezpieczenia - w zakresie stałej sumy ubezpieczenia.

W związku z powyższymi zarzutami skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu II instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się skuteczna z uwagi na zasadność zarzutu naruszenia prawa procesowego.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa sąd II instancji nie ma obowiązku odrębnego odniesienia się w uzasadnieniu wyroku do każdego z argumentów strony apelującej. Wystarczające jest takie, również zbiorcze, odniesienie się do zarzutów sformułowanych w apelacji, które pozwala stwierdzić, że wszystkie racje przywołane przez apelanta zostały przez ten sąd rozważone w ramach kontroli instancyjnej rozstrzygnięcia (wyrok Sądu Najwyższego z 7 listopada 2019 r., I CSK 433/18).

Zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. (w brzmieniu sprzed 7 listopada 2019 r.) tylko wyjątkowo może więc wypełniać podstawę kasacyjną przewidzianą w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Ma to miejsce wówczas, gdy wskutek uchybienia konkretnym wymaganiom stawianym treści uzasadnienia wyroku zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2011 r., I CSK 581/10 i z 16 listopada 2011 r., V CSK 527/10), gdyż motywy orzeczenia nie pozwalają na zorientowanie się w przyczynach natury faktycznej i prawnej, które legły u podstaw określonego rozstrzygnięcia (wyrok Sądu Najwyższego z 24 stycznia 2019 r., II CSK 755/17).

Taka sytuacja ma miejsce w okolicznościach niniejszej sprawy. Sąd Okręgowy dostrzegł i zreferował zawarty w apelacji pozwanej zarzut naruszenia art. 84 k.c. przez „jego niezastosowanie i w konsekwencji nieuznanie, że pozwana skutecznie uchyliła się od skutków prawnych zawartej umowy ubezpieczenia”. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie odniósł się jednak w żaden sposób do przywołanego zarzutu. W konsekwencji nie jest możliwe odtworzenie toku rozumowania Sądu Okręgowego, a wobec tego również kontrola prawidłowości stanowiska w kwestii podnoszonej także w skardze kasacyjnej - skuteczności uchylenia się przez pozwaną od skutków prawnych zawartego w umowie ubezpieczenia AC oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu. Zaskarżony wyrok nie poddaje się więc kontroli kasacyjnej w zakresie zarzutu naruszenia art. 84 § 1 k.c. przez jego niezastosowanie, co uzasadnia uchylenie

tego wyroku z uwagi na naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do 7 listopada 2020 r.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w R. do ponownego rozpoznania.

jw